

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
42

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-29-X

BRNO 2001

PŘEHLED VÝZKUMŮ 42 (2000)

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz>
- Odpovědný redaktor: Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš,
Alice Del Maschio
- Na titulním listě:
1. Výřez jihovýchodní části historického jádra města Brna z plánu z roku 1754 (Archiv města Brna, Sbirka map a plánů K11).
Uložení Portos//D:/scanner/PV 2000/PV/Pvtif.tif
 2. Dvě středověká aquamanile ve tvaru beránka a koníčka, pocházející z odpadních jímek, odkrytých roku 2000 při výzkumu severozápadní části tzv. „Velkého Špalíčku“ v Brně (Dominikánská 3, 5, 7). Foto Karel Šabata, Museum města Brna.
- Tisk: BEKROS
- Náklad: 350 ks

© 2001 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

Malý rozsah kolekce a nepřítomnost charakteristických typů nástrojů neumožňuje přesnější dataci této lokality než tomu je u Bohumína-Záblatí I. Nízký podíl čepelí a celkově nedokonalá technika sbíjení je charakteristická pro obě kolekce artefaktů.

V nálezích v Rychvaldě je navíc několik ohněm přepálených pazourků, což dosvědčuje trvalý pobyt člověka. V 70. letech bylo v Záblatí (u staré školy) nalezeno a předáno Muzeu Těšínska krátké škrabadlo (typu Záblatí I, obr 14:1). Rovněž v Rychvaldě na různých místech (obvykle vyvýšených) se vyskytly ojedinělé nálezy blíže neurčitelné nepatinované industrie. Na Věhonkově kopci v Rychvaldě však byly ve 20. letech vykopány neolitické kamenné sekeromlaty, nyní umístěné v ostravském Městském muzeu. Z území západního Těšínska dosud nejsou známy žádné výraznější stopy neolitického osídlení a to přesto, že v blízkém okolí - na Hlučínsku, Ratibořsku jsou značně velké sídelní ekumeny. Hlavní příčinou tohoto stavu je především na neolitické poměry málo úrodná půda, relativně členitý terén a rozsáhlé mokřiny v okolí Odry a Olzy.

terénu však lze na Těšínsku přítomnost mezolitických lovců a sběračů předpokládat.

Pavel Wodecki, Praha

Summary:

Surface surveys in the area provided a small lithic assemblage, made of unpatinated flint, possibly of Mesolithic or later age.

UHERSKÉ HRADIŠTĚ (k. ú. Jarošov u Uherského Hradiště, okr. Uherské Hradiště)

Jarošov II. Gravettien – pavlovien. Sídliště. Záchranný výzkum. Uložení: AÚ AV ČR Brno.

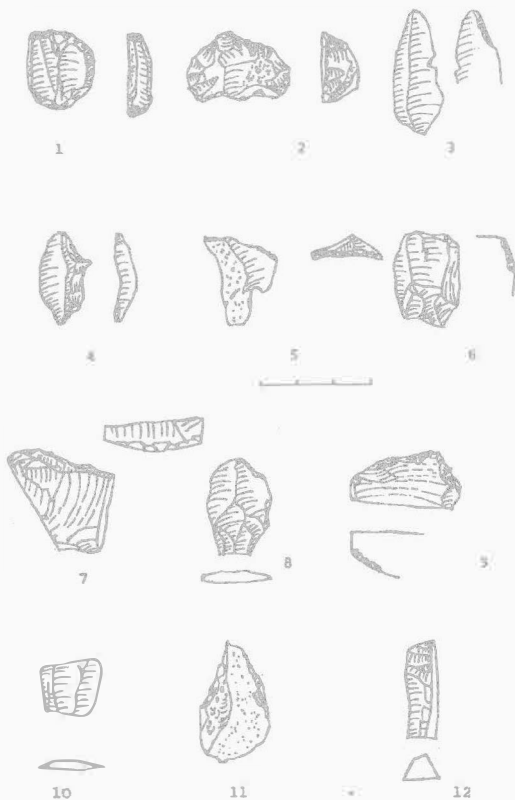
Vlastní výzkum (srovnej Škrdla - Musil 1999; Škrdla 1999; Škrdla - Kruml 2000) proběhl v termínu 27/VI - 28/VII 2000. Odkryta a prozkoumána byla plocha o rozměru 27.5 m². Dodatečná drobná sondáž byla provedena 20-22/X 2000. Nálezy z výzkumné sezóny 2000 sestávají ze 447 zaměřených artefaktů štípané kamenné industrie, 134 mikrolitických nástrojů, dalších 4877 drobných artefaktů z výplavu, 32 větších zlomků osteologického materiálu, 166 drobných úlomků červeného barviva a 12 beztvarych hrudek vypálené spraše.

V průběhu pěti výzkumných sezón byla prozkoumána plocha o rozloze 140 m². Cíle záchranného výzkumu - prozkoumat orbou bezprostředně ohrožené části lokality - bylo dosaženo. Současně byl stanoven pravděpodobný rozsah lokality a podklady zpracovány pro potřeby památkové péče (ve spolupráci se Slovákým muzeem v Uh. Hradišti). Je možné, že se v budoucnu na lokalitu ještě vrátíme - prozkoumat zbývá ještě plochu o rozměru několik stovek metrů (tyto polohy jsou situovány ve větší hloubce - nejsou bezprostředně ohroženy). Lokalita celkem poskytla ca. 20 000 artefaktů štípané kamenné industrie, 592 drobných úlomků červeného barviva, 72 beztvarych hrudek vypálené spraše a značné množství osteologického materiálu. Unikátní je série 487 ks mikrolitických nástrojů.

V nejbližším okolí hlavního výzkumu bylo v letech 1999 - 2000 vyhloubeno několik sond s cílem zdokumentovat stratigrafickou situaci (obr. 15).

Sonda T1-1999 lokalizovaná ve vzdálenosti přibližně 15 m od plochy výzkumu zachytila v hloubce 1.5 m nálezuovou polohu (značně postiženou vertikálními dislokacemi a padající do mírného údolí severně lokality) s ojedinělými artefakty (3 ks) a roztroušenými uhlíky.

Sonda T1-2000, která byla situována na dně údolí asi 35 m severním směrem od hlavního výzkumu, zachytila složité souvrství přemístěných sedimentů. Pod ornici, která dosahovala mocnosti až 40 cm a která byla tvořena hlinou přemístěnou z okolních svahů s obsahem značného množství

Obr. 14. Rychvald. Nálezy pazourkové industrie. Flint industry finds.

V této oblasti zatím není bezpečně zjištěno ani mezolitické osídlení. Díky příhodnému typu

ostrohraných úlomků kongrecí uhlíkatu vápenatého, byla poloha světlé sprašové hlíny mocná 50 cm. Následovala přibližně stejně mocná poloha sprašové hlíny, která byla poněkud tmavší, jílovitější a poréznější. Bází profilu tvořila silně oglejená, jílovitá hlína, která směrem dolů nabývala světlejších odstínů a začaly se v ní objevovat polohy písku. Pisčitého podloží ale dosaženo nebylo, v hloubce 2.5 m byla sondáž přerušena (došlo k zaplavení srážkovou vodou). V posledně jmenované vrstvě byly zachyceny polohy uhlíků, jejich hlavní kumulace byly v hloubkách 190 a 240 cm. Je pravděpodobné, že tyto uhlíky souvisejí se sídelními aktivitami. Oglejení signalizuje přítomnost vody v době osídlení. Tato poloha se jeví nadějná pro budoucí výzkumy na lokalitě.

Sonda T2-2000 lokalizovaná v bezprostřední blízkosti sondy T1-1999, tj. ve vzdálenosti přibližně 25 m od zkoumané plochy, zachytila pouze ojedinělé uhlíky na přechodu sprašových hlín a terciérního podloží (písky) v hloubce asi 2.5 m. Je zřejmé, že terciérní podloží klesá do severního údolí, tzn. že současná konfigurace terénu respektuje terciérní podloží a je podobná situaci v době osídlení lokality.

Sonda T3-2000 zachytila pouze podložní písčité sedimenty přímo pod omnicí.

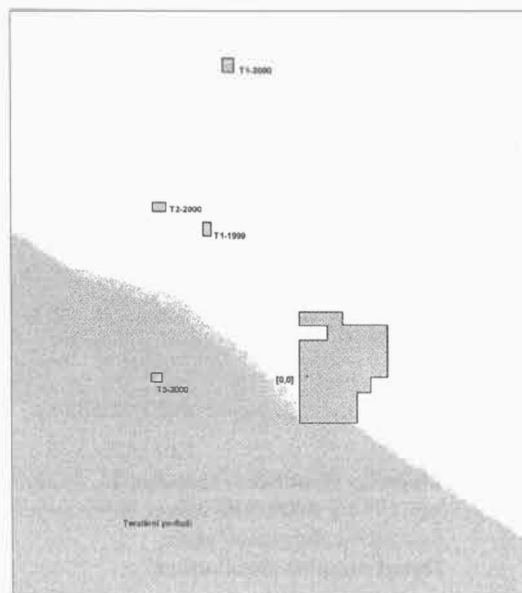
Současně se sondami kopanými byla provedena série vrтанých sond pomocí ručního vrtáku. Pokračování nevýrazných nálezových poloh bylo zjištěno v záporném směru osy X a v kladném směru osy Y. V opačných směrech je nálezová vrstva zníčena.

V současnosti máme k dispozici pět radiokarbonových dat z laboratoře v Groningen. Všechna data byla získána pomocí urychlovače (AMS). Lokalizace datovaných vzorků v ploše výzkumu je patrná z obr. 16. Materiál z výzkumné sezóny 1998 byl odeslán do laboratoře vídeňské univerzity P. Stadlerovi. Výsledky jsme však dosud neobdrželi.

Vzorek uhlíků, z nichž bylo získáno datum Jarošov II-1, byl získán z na uhlíky bohatých poloh v sektorech 18,19,32,33 při výzkumu v roce 1996. Uhlíky byly odebrány z intaktních poloh, které ležely těsně pod omnicí, tj. přibližně v hloubce 35 cm od povrchu pole.

Datum Jarošov II-2 bylo získáno ze zlomku sobí kosti v sektoru 18. Datovaná kost ležela v intaktní poloze v obdobné hloubce jako předcházející vzorek. Kost byla získána během výzkumné sezóny 1996.

Datum Jarošov II-3 pochází z kumulace uhlíků v sektoru č. 126d, tj z prostoru, kde byla na nálezy bohatá kulturní vrstva uložena v hloubce 45-55 cm. Vzorek byl odebrán během výzkumné sezóny 1999.

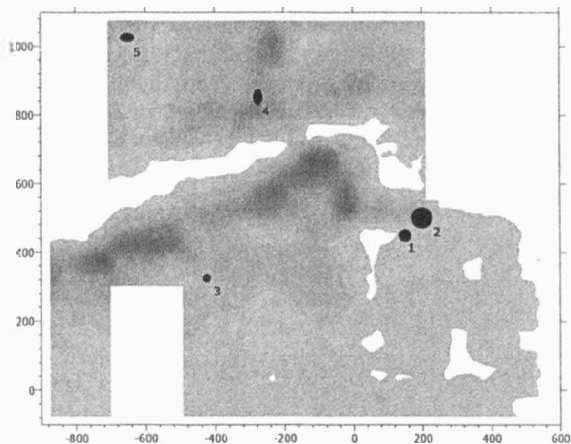
Obr. 15. Uherské Hradiště – Jarošov II, výzkumy 1996 – 2000. Celkový plán sondáží na lokalitě v letech 1996 – 2000. Výřez zachycuje plochu o rozměru 800*700 m. The general plan of trenches in years 1996 – 2000. The plan covers the area of 800*700 m.

Vzorek Jarošov II-4 datuje popelovitou čočku v sektorech 137a,c, která souvisí s hlavním nálezovým horizontem v centrální části lokality. Uhlíky byly odebrány z popelovité vrstvy o mocnosti okolo 2.5 cm, která ležela v hloubce 55 cm. Vzorek byl odebrán během výzkumné sezóny 2000.

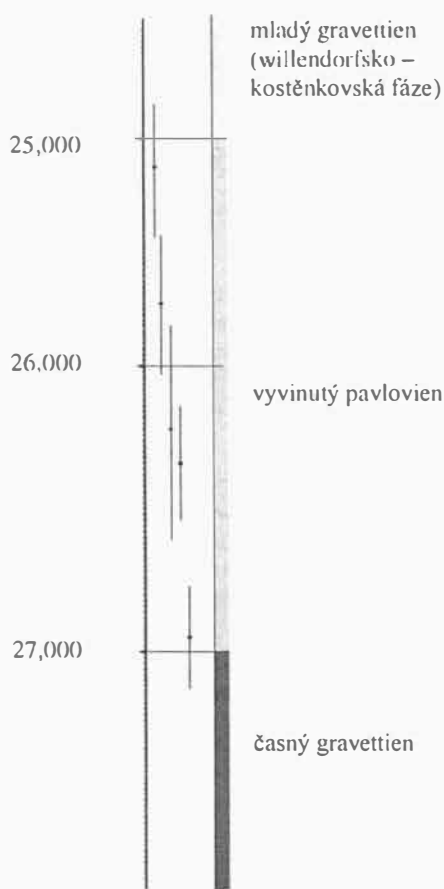
Datum Jarošov II-5 pochází z uhlíků v šedavé vrstvičce, která byla zdokumentována v severovýchodní části výzkumu v roce 2000. Tato vrstva byla oddělena od hlavního nálezového horizontu polohou přemístěné podložní hlíny. Může představovat doklad staršího osídlení lokality. Vzorek byl odebrán v sektorech 151c,d v hloubce 80 cm (obr. 18, 19).

Tab. 5. Jarošov II. Přehled získaných radiokarbonových dat. Radiocarbon datings overview.

GrA-9604	Jarošov II-1	25.780 ± 250/240	BP
GrA-9613	Jarošov II-2	25.110 ± 240/230	BP
GrA-15137	Jarošov II-3	26.220 ± 390/360	BP
GrA-17191	Jarošov II-4	26.340 ± 180	BP
GrA-17087	Jarošov II-5	26.950 ± 200	BP

Obr. 16. Uherské Hradiště – Jarošov II, výzkumy 1996 – 2000. Distribuce datovaných vzorků ve zkoumané ploše. Dated samples distribution.

Obr. 17. Uherské Hradiště – Jarošov II, výzkumy 1996-2000. Grafické znázornění získaných ^{14}C dat. The graphic presentation of ^{14}C datings distribution.

Vzorky Jarošov II-1 a Jarošov II-2, které ležely mělce pod povrchem, mohly být slabě kontaminovány. Na druhou stranu, jelikož byly odebrány z prostoru mimo centrální koncentraci artefaktů, mohou dokládat nejmladší sídelní epizodu na lokalitě. Hlavní nálezovou polohu charakterizují vzorky Jarošov II-3 a Jarošov II-4. Vzorek Jarošov II-5 dokládá nejstarší sídelní aktivity.

Rozptyl radiokarbonových dat představuje obr. 3. Data spadají do intervalu 27 – 25,000 B.P., což kulturně odpovídá vyvinutému pavlovieniu. Je překvapující, že lokalita, která je na základě počtu nálezů charakterizována jako malého až středního rozsahu, nebyla osídlena krátkodobě ale pravděpodobně opakovaně. Přitom stratigraficky bylo možno odlišit pouze nejstarší nálezový horizont.

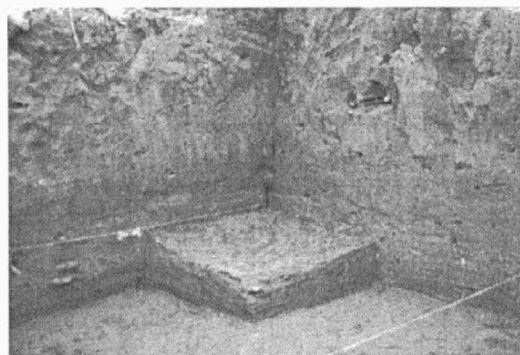
Závěrem je možno konstatovat, že terénní aktivity na lokalitě byly ukončeny a nastává fáze zpracovávání a vyhodnocení získaného materiálu. Není vyloučeno, že po zpracování a publikaci bude výzkum lokality obnoven.

Výzkumy v Jarošově podpořili Městský úřad Uh. Hradiště, FYTO, spol. s r. o., správa lyžařského areálu v Jarošově a D. Sojka.

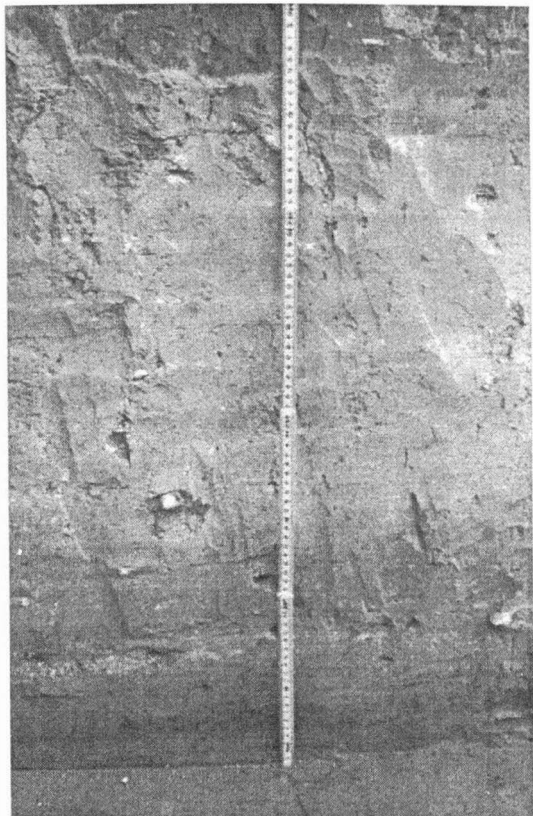
Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

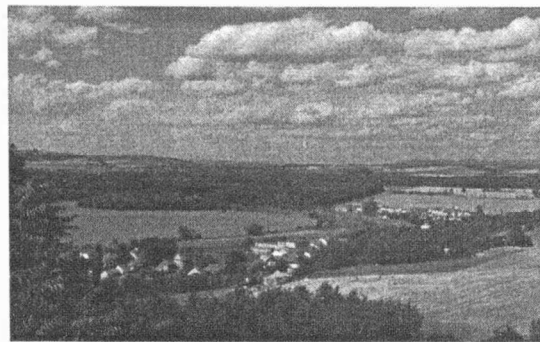
- Škrdla, P. 1999: Uherské Hradiště - Jarošov (okr. Uh. Hradiště). Přehled výzkumů 40 (1997-1998), 177-179.
- Škrdla, P. - Musil, R 1999: Jarošov II - nová stanice gravettieniu na Uherskohradištsku. Přehled výzkumů 39 (1995-1996), 47-62.
- Škrdla, P. - Kruml, O. 2000: Uherské Hradiště (k. ú. Jarošov u Uh. Hradiště, okr. Uh. Hradiště). Přehled výzkumů 41 (1999), 88-92.

Obr. 18. Uherské Hradiště – Jarošov II, výzkumy 1996 – 2000. Stratigrafie v sektoru S151 a úlomek sobí kosti v nadložní spraši. Stratigraphy in sector S151 and reindeer bone fragment in overlying loess.

Obr. 19. Uherské Hradiště – Jarošov II, výzkumy 1996 – 2000. Detail členění nálezové polohy a nadložní spraše v sektoru S151.
Detailed view to the structuring of find horizon and overlying loess in sector S151.

Obr. 21. Uherské Hradiště – Jarošov II, Celkový pohled na výzkum a Napajedelskou průřvu.
The general view to the 2000 excavation and to the Napajedla gate.

Summary:

The excavation of the site was carried out during 27/VI - 28/VII 2000 (obr. 20, 21). This final excavating season covered an area of 27.5 m² and yielded a collection of 447 artifacts inventoried in 3-D and another 4,877 artifacts were sifted. In addition, 32 bone fragments were inventoried in 3-D, and 166 small red ochre fragments together with 12 pieces of backed clay were sifted.

During the five excavating seasons, i.e. between 1996 – 2000, an area of 140 m² was excavated (obr. 22, 23). These excavations yielded ca. 20,000 stone artifacts together with a significant number of osteological material. Unique is a series of 487 microliths. In addition, 592 small red ochre fragments together with 72 pieces of backed clay were sifted.

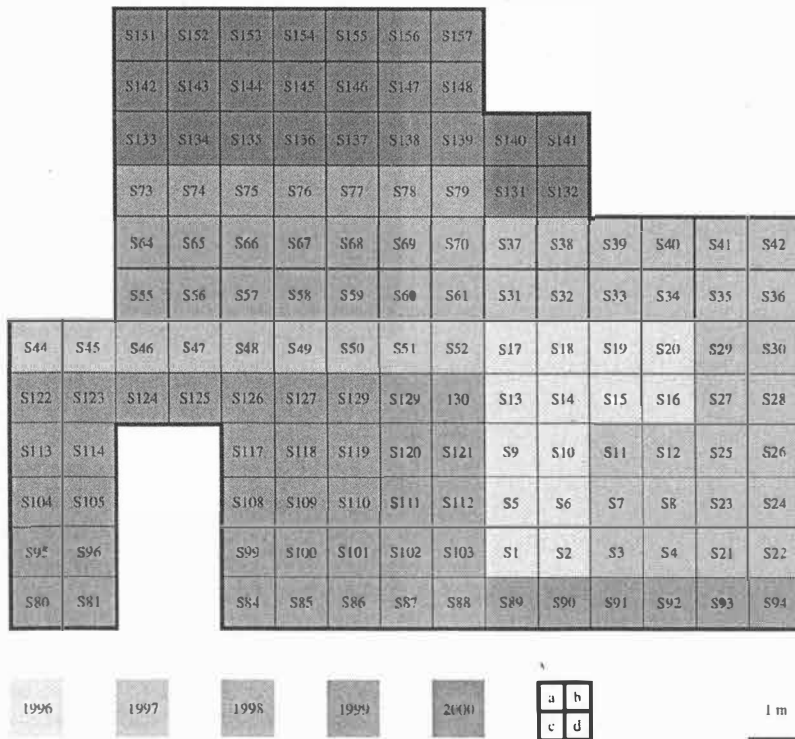
Several trenches document that find horizon continues to the north and east (obr. 15).

All ¹⁴C dates (see obr. 17, tab. 5) are distributed between 25,000 – 27,000, i.e. the occupation belongs to the evolved Pavlovian.

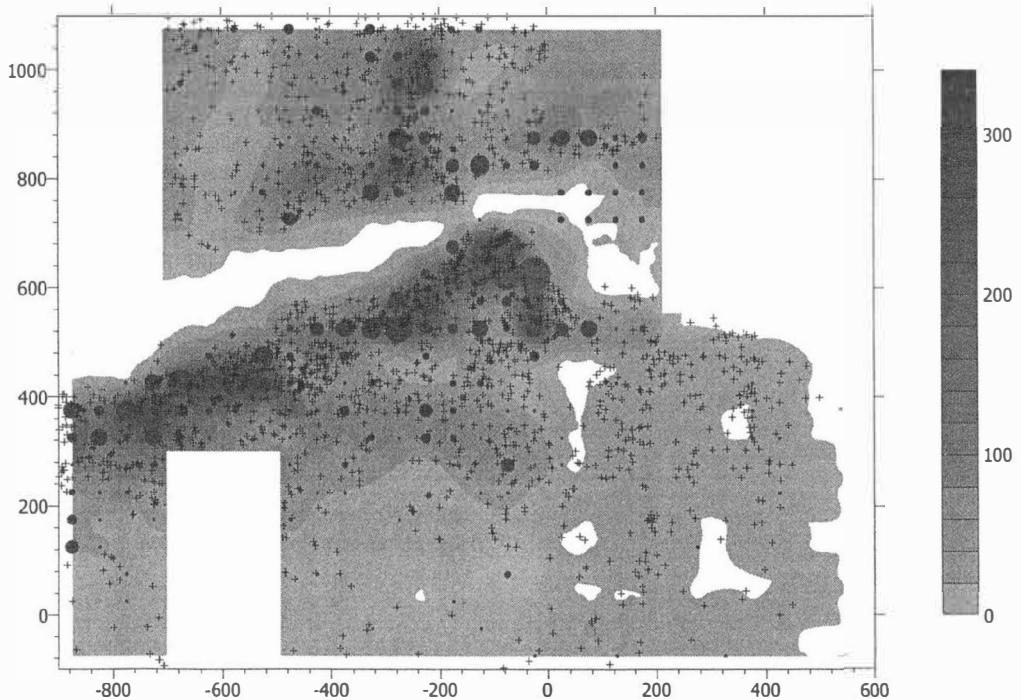
Terrain activities were finished and in this moment, material is under analyzing. In the future, the excavation may be reopened.

Obr. 20. Uherské Hradiště – Jarošov II, výzkumy 1996 – 2000. Celkový pohled na výzkum v roce 2000.
The general view to the 2000 excavation.

Obr. 22. Uherské Hradiště – Jarošov II, výzkumy 1996 – 2000. Číslování sektorů.
Sector numbering.

Obr. 23. Uherské Hradiště – Jarošov II, výzkumy 1996 – 2000. Distribuce artefaktů štípané kamenné industrie. + - distribuce artefaktů zaměřených ve třech souřadnicích (větší než 1.5 cm), rastrově – distribuce artefaktů z výplavu (v síti 0.5x0.5 m, většinou menší než 1.5 cm), poměrné kruhy - distribuce mikrolitů (v síti 0.5x0.5 m, max. 10 kusů v buňce).
Artifact distribution. + - a distribution of artifacts fixed in 3D, raster – a distribution of sifted artifacts (grid dimension 0.5x0.5 m, artifact dimension often smaller than 1.5 cm), related rings – microlith distribution (grid dimension 0.5x0.5 m, max. 10 pcs per unit).